

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК ХЯМЕ
(ФІНЛЯНДСЬКА РЕСПУБЛІКА)
СІЛЕЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У КАТОВИЦЯХ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ НОРД (КОРОЛІВСТВО НОРВЕГІЯ)
МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ІНКЛЮЗІЇ

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

Міжнародної науково-практичної конференції
**СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ:
УСПІШНІ УКРАЇНСЬКІ ТА ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ**

11 листопада 2025 року, м. Київ

УДК 376.1 + 371.3 + 37.018.1

Збірник тез наукових доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний дизайн інклюзивного навчання: успішні українські та зарубіжні практики» 11 листопада 2025 року. Київ: Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, 2025. 288 с.

Друкується за рішенням Вченої ради Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
Протокол № 12 від 19.11.2025 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Олена МАРТИНЧУК, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор.

Тетяна СКРИПНИК, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доктор психологічних наук, професор.

Ірина МУЗИЧЕНКО, заступник декана з наукової роботи та міжнародної діяльності Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук.

Галина ВАСИЛЬЄВА, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

Ганна СУПРУН, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат психологічних наук.

Тетяна ХОМИК, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, кандидат педагогічних наук.

У збірнику тез наукових доповідей представлено результати досліджень, аналітичні матеріали й практичні напрацювання учасників конференції щодо розвитку інклюзивної освіти в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. Матеріали висвітлюють формування інклюзивного освітнього середовища, систему підтримки дітей з особливими освітніми потребами, організацію соціально-психологічного супроводу та сучасні підходи до проектування інклюзивного простору. Представлені напрацювання сприяють обміну досвідом, поширенню ефективних практик та професійному зростанню фахівців у сфері інклюзивної освіти.

© Факультет психології, соціальної
роботи та спеціальної освіти

І. Ю. Сичова, В. В. Левченко

ОСОБЛИВОСТІ ДЕЗАДАПТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ПОВЕДІНКИ ОСІБ З ПСИХОСОМАТИЧНИМИ РОЗЛАДАМИ 269

Т. П. Спіріна, Я. В. Мартинюк

ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ 271

О. В. Старинська

СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК РЕСУРС СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧАСНИКІВ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 273

Л. П. Стасюк, Н. В. Шевчук

МОДЕЛІ НАДАННЯ ДОПОМОГИ ДІТЯМ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ 275

О. А. Столярчук

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ 277

О. П. Таран

ПРИКЛАДНІ КОНЦЕПЦІЇ ЗАСТОСУВАННЯ АРТЗАСОБІВ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА 279

А. В. Фролкова, О. М. Боровицька

ВРОДЖЕНІ ОСОБЛИВОСТІ ЯК ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ 281

А. О. Хачатрян, І. А. Власенко

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОПТИМІЗАЦІЇ УСВІДОМЛЕНОГО СТАВЛЕННЯ БАТЬКІВ ДО ПРЕ- ТА ПЕРИНАТАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ 283

Ю. М. Шевченко, С. О. Шевченко

ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ І ЛІДЕРСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА У СТРУКТУРІ КОМАНДИ СУПРОВОДУ ОСІБ З ООП 285

О. Д. Шелудько, О. П. Таран

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ 287

І. О. Шиловський, В. І. Жуков

СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА БУЛІНГУ СТОСОВНО ВЧИТЕЛІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 289

відтворювати реальні ситуації професійної взаємодії; кейс-метод сприяє формуванню критичного мислення та навичок прийняття рішень; супервізія забезпечує розвиток саморефлексії й професійного самовдосконалення. Використання цих методів створює умови для становлення майбутнього психолога як ефективного члена команди супроводу, здатного проявляти лідерські якості в інклюзивному середовищі.

Отже, інклюзивна компетентність і лідерський потенціал майбутнього психолога є взаємопов'язаними складовими його професійної готовності до роботи у структурі команди супроводу осіб з ООП. Формування цих якостей передбачає системне поєднання когнітивного, комунікативного, рефлексивного та творчого компонентів підготовки, а також активне використання інтерактивних і практико-орієнтованих методів навчання. Високий рівень інклюзивної компетентності забезпечує здатність психолога бути не лише учасником, а й координатором командної взаємодії, сприяючи ефективному функціонуванню системи підтримки осіб з особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел:

1. Васильєва О. Професійний саморозвиток майбутніх психологів. *Europejskie Studia Humanistyczne: Państwo i Społeczeństwo*. 2020. №3(1). С. 215-223.
2. Дубяга С. М., Шевченко Ю. М., Фефілова Т. В. Розвиток творчих здібностей майбутнього вчителя початкової школи у процесі навчання у ВНЗ. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. №1, С. 309-314.
3. Dubiaha S., Shevchenko Yu. The impact of inclusive practices on academic performance in primary school. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2022. №12(2). С. 124-127.

О. Д. Шелудько, м. Київ

odsheludko.fpsrso24m@kubg.edu.ua

О. П. Таран, м. Київ

op.taran@kubg.edu.ua

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ

Актуальним викликом у розвитку дітей з розладами аутистичного спектра (РАС) є виражена дисоціація між їхнім когнітивним потенціалом та реальними навичками самообслуговування. Цей дефіцит самостійності створює значні перешкоди для соціальної адаптації та набуває особливої ваги, оскільки саме у сенситивний дошкільний період закладаються основи автономії та здатності приймати рішення, що є базовими характеристиками гармонійно розвиненої особистості [1]. Зазначимо, навіть за умов збереженого інтелекту діти з аутизмом демонструють значне відставання у сферах адаптивного функціонування.

За відсутності чіткого маршруту підтримки після встановлення діагнозу, родина фактично залишається наодинці в стані інформаційної та сервісної ізоляції [3]. Це змушує батьків самотійно шукати рішення та брати на себе роль «кейс-менеджера», що неминуче призводить до їхнього емоційного вигорання та, як наслідок, до формування захисної моделі гіперопіки, яка гальмує розвиток дитячої автономії [4].

Таким чином, попри теоретичне розуміння цих викликів, бракує конкретних емпіричних даних, що відображали б реальну ситуацію в українських родинах що виховують дітей з аутизмом. Задля вирішення цього завдання було розроблено та проведено діагностичне онлайн-опитування 17 батьків щодо визначення особливостей та труднощів формування навичок самотійності у дітей дошкільного віку з аутизмом. Інструментарій (авторське анкетування) був структурований за основними параметрами реалізації самотійності (навички догляду за собою, навички вдягання та роздягання, навички вживання їжі, методичні питання щодо формування самотійності), а його методологічною основою слугували принципи та структура міжнародно визнаного протоколу ABLLS-R, що є золотим стандартом в оцінці навичок [2; 5]. Особлива увага в анкеті приділена не лише констатації рівня навичок дитини, але й аналізу суб'єктивного досвіду батьків: їхніх труднощів, стратегій та запиту на підтримку.

Аналіз результатів дослідження виявив низку показових тенденцій. Насамперед було підтверджено системну кризу супроводу: більшість родин (47,1%) покладається на неформальні батьківські спільноти, а не на стабільну фахову підтримку. Результати опитування батьків засвідчили, що наявні труднощі у діях, що вимагають складної моторної програми та сенсорної регуляції. Було виявлено низький прояв самотійності у таких навичках, як чищення зубів, маніпуляції з гудзиками та шнурками, де 100% дітей потребують допомоги дорослого. Водночас виявлено виражений дисонанс між відносною легкістю роздягання та складністю одягання, тобто, майже половина дітей (47,1%) у повсякденному житті потребують постійної прямої фізичної допомоги дорослих у одяганні. Батьки чітко ідентифікували основні труднощі щодо самотійності дітей з аутизмом: недостатній розвиток моторики (вказали 70,6% респондентів у контексті одягання) та труднощі розуміння дитиною послідовності дій (58,8%).

Проведене дослідження дозволяє зробити низку висновків. По-перше, емпірично підтверджено наявність значних труднощів у формуванні навичок самотійності у дітей дошкільного віку з аутизмом. По-друге, батьки потребують цілеспрямованого методичного супроводу щодо формування самотійності у дітей з аутизмом. По-третє, одним з ефективних напрямів виховання самотійності у дітей з аутизмом вбачаємо у впровадженні родинно-центрованого підходу. Отримані нами результати теоретичного та емпіричного дослідження є дорожньою картою для розроблення цільових та практичних рекомендацій, які мають бути спрямовані на надання батькам дієвих, науково обґрунтованих

інструментів, що враховували б як особливості розвитку дитини, так і психологічний стан родини.

Список використаних джерел:

1. Гавриш Н., Рагозіна В. Розвиток самостійності дитини в умовах цифрового освітнього простору дошкільного закладу. *Освітнологічний дискурс*. 2022. №3-4 (38-39). С. 135–149.
2. Скрипник Т. В., Ганевіч С. М., Ільїна Г. О. Моделювання програми становлення адаптивних навичок у дітей з розладами аутистичного спектра на засадах прикладного аналізу поведінки. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 66. Т. 2. С. 175–181.
3. Прохоренко Д. А. До проблеми психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах криз. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2024. Вип. 2(23). С. 103–114.
4. Bradshaw J., Wolfe K., Hock R. & Scopano L. Advances in Supporting Parents in Interventions for Autism Spectrum Disorder. *Pediatric Clinics of North America*. 2022. Vol. 69(4). P. 645–656.
5. Partington J. W. The Assessment of Basic Language and Learning Skills-Revised (ABLLS-R): An assessment, curriculum guide, and skills tracking system for children with autism or other developmental disabilities. Pleasant Hill, CA: Behavior Analysts, 2006.

І. О. Шиловський, м. Київ

ioshylovskiy.fpsrso24m@kubg.edu.ua

В. І. Жуков, м. Київ

v.zhukov@kubg.edu.ua

СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА БУЛІНГУ СТОСОВНО ВЧИТЕЛІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Проблематика булінгу в закладах загальної середньої освіти традиційно розглядається переважно крізь призму учнівських взаємин. Водночас результати сучасних досліджень свідчать, що об'єктом систематичного цькування дедалі частіше стають і самі педагоги, що істотно ускладнює функціонування освітнього середовища. Стійка втрата авторитету вчителя під впливом повторюваних актів агресії, серед яких поширені кібербулінг, приниження та кампанії дискредитаційного характеру, зумовлює атмосферу недовіри й девальвацію цінності педагогічної діяльності.

У наукових працях підкреслюється, що профілактика булінгу має реалізовуватися як системне явище. Автори доводять, що ефективна протидія цькуванню можлива лише за умови інтеграції правових, педагогічних і соціальних механізмів. Це передбачає не лише нормативно-правове унормування